

Av. dr. Ioan-Luca Vlad

Sucesiuni internaționale
Regulamentul nr. 650/2012
Tratate internaționale în domeniu

VLAD, IOAN-LUCA

S-a născut la 31 martie 1986, în București.

▣ **Studii:** Universitatea din București, Facultatea de Drept – Specializarea Drept (2005-2009); licență în drept, Colegiul Juridic Franco-Român de Studii Europene (2005-2008); master Drept Privat, Universitatea din București, Facultatea de Drept (2009-2010); pregătire profesională în cadrul Institutului Național pentru Pregătirea și Perfecționarea Avocaților, București (2010); curs pentru autorizarea ca mediator, Formare în Mediere Mugur Mitroi, Craiova (2012); Doctor în Drept, Universitatea Nicolae Titulescu din București, tema tezei „Efectele în dreptul internațional ale acțiunilor nerecunoscute de anexare de teritorii sau proclamare a independenței” – îndrumător Prof. univ. dr. Raluca Miga Beșteliu (2015).

▣ **Activitate profesională:** avocat, Baroul București, specializat în drept internațional privat (perioada 2009 – prezent); Consilier Privat onorific al Familiei Regale a României (2006 – prezent); Cancelarul Decorațiilor Regale (2008 – prezent).

Autorul concepe și oferă expertize privind conținutul dreptului străin în materia dreptului familiei, dreptului succesoral, cetățenie și rezidență și probleme de stare civilă, deținând baze de internaționale de date în aceste domenii.

▣ **Activitate științifică:** articole și studii publicate în Revista Română de Drept Privat, Analele Universității din București – seria Drept, Revista de Drept Public, Pandectele Române, Pandectele Săptămânale etc. Participări la conferințe în țară și în străinătate, în domeniul dreptului privat (Bruxelles, Cluj, București). Autor al mai multor volume privind monarhia în istorie și în lumea contemporană.

▣ **Recunoaștere științifică:** Punct Național de Contact al Centrului European de Drept Spațial (2013 – prezent); membru al Institutului Național de Heraldică, Genealogie și Sigilografie Sever Zotta (2002 – prezent).

▣ **Activitate didactică:** colaborări cu Facultatea de Drept, Universitatea din București (dreptul Uniunii Europene, licență); Facultatea de Istorie, Universitatea din București (dreptul Uniunii Europene, master); Școala Națională de Studii Politice și Administrative (Diplomație Publică, master); antrenor și arbitru al echipelor participante la concursurile internaționale de drept Phillip C. Jessup (drept internațional public), Manfred Lachs (dreptul spațiului cosmic) și ELMC (drept european).

La elaborarea prezentei lucrări au fost utilizate actele normative actualizate până la data de 1 februarie 2016.

Av. Dr. Ioan-Luca Vlad

Sucesiuni internaționale
Regulamentul nr. 650/2012
Tratate internaționale în domeniu

Universul Juridic

București

- 2016 -

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2016, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VLAD, IOAN-LUCA

Sucesiuni internaționale : Regulamentul nr. 650/2012 :
Tratate internaționale în domeniu / Ioan Luca Vlad. - București :
Universul Juridic, 2016

Index

ISBN 978-606-673-776-0

34(100)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Abrevieri

alin.	alineat
<i>apud</i>	citat după
art.	articol
c.	contra
C. civ.	Codul civil
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Strasbourg)
CJUE	Curtea de Justiție a Uniunii Europene (Luxembourg)
C. proc. civ.	Codul de procedură civilă
ed.	ediție
Ed.	Editura
ex.	de exemplu
etc.	<i>etcaetera</i>
H.G.	Hotărârea Guvernului
<i>ibidem</i>	în același loc
<i>idem</i>	același autor
<i>i.e.</i>	id est (adică)
<i>infra</i>	mai jos
Î.C.C.J.	Înalta Curte de Casație și Justiție
J.O.U.E.	Jurnalul Oficial al Uniunii Europene
<i>loc. cit.</i>	locul citat
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
n.a.	nota autorului
nr.	numărul
n.tr.	nota traducătorului
O.U.G.	Ordonanța de urgență a Guvernului
<i>op. cit.</i>	opera citată
p.	pagina
pp.	paginile
para.	paragraful
<i>passim</i>	în diverse locuri
pct.	punctul

Regulamentul	Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor
Regulamentul de aplicare	Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1329/2014 al Comisiei din 9 decembrie 2014 de stabilire a formularelor menționate în Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor
s.civ.	Secția civilă
<i>supra</i>	mai sus
ș.a.	și altele
UE	Uniunea Europeană
v.	a se vedea

Introducere

Acest volum apare ca rezultat al celor peste cinci ani dedicați, într-o formă sau alta, planificării successorale. Am fost și rămân interesat, încă din 2010 când am aflat prima oară despre proiectul Regulamentului 650/2012, de unificarea legislației și practicii successorale din statele europene și din întreaga lume. Cum unificarea este un ideal, realitatea a produs un Regulament european care constituie un compromis între aceasta și continuitatea legislațiilor naționale în domeniul succesiunilor, legislații încărcate de simbolism civic, spirit social și de istorie.

Într-o Europă din ce în ce mai unită, într-o lume interconectată, oamenii nu mai sunt ficși. Ei călătoresc, își caută un viitor mai bun pentru sine și pentru familiile lor, și iau astfel contact cu alte state și, automat, cu sisteme de drept. Familiile internaționale, care nu sunt nici pe departe un fenomen nou, constituie o clasă socială pan-europeană prin care idealul păcii și înfrățirii popoarelor europene capătă viață. Aceste familii și oamenii care le compun sunt exponenții conceptelor juridice de bi- și pluripatridie și creuzetul în care autonomia individuală în dreptul internațional privat își poate găsi deplina aplicare.

Regulamentul 650/2012, pe numele său întreg Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor (în continuare, Regulamentul), este completat de Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1329/2014 al Comisiei din 9 decembrie 2014 de stabilire a formularelor menționate în Regulamentul (UE) nr. 650/2012 [...] (în continuare Regulamentul de aplicare).

Lung de 28 de pagini, cu 83 de paragrafe de Preambul și 84 de articole, Regulamentul este o operă vastă de codificare a normelor de drept internațional privat, și de procedură civilă internațională, privind succesiunile.

Deși Regulamentul a fost propus de Comisie ca o măsură care să simplifice viața particularilor și să-i ajute să-și planifice eficient și previzibil succesiunile, complexitatea problemelor pe care trebuie să le

trateze au făcut ca el să fie un instrument foarte complex și destul de stufoș. De asemenea, există și alte aspecte care fac aplicarea lui o chestiune de artă juridică. Pe de o parte, Regulamentul face parte dintr-o rețea crescândă de norme europene (majoritatea Regulamente, dar și câteva Directive, cum ar fi cea privind ajutorul public judiciar) din domeniul dreptului privat, procesului civil internațional și cooperării judiciare în materie civilă. Din cauză că această ramură a dreptului european este încă în stadiu incipient, interacțiunea dintre aceste instrumente nu este întotdeauna foarte clară și apreciez că, pe termen mediu, vom vedea din ce în ce mai multe întrebări preliminare legate de intersectarea acestor norme europene. Mai mult, unele Regulamente, ca și cel de față, fac apel la convenții internaționale pre-existente, care însă nu întotdeauna se completează perfect cu celelalte prevederi ale normelor europene. Nu toate statele membre participă la aplicarea Regulamentelor în materia dreptului privat, cum nu toate statele sunt părți la convențiile multilaterale invocate în Regulamente, ceea ce creează un fel de „pânză de păianjen” a combinațiilor și permutărilor normelor aplicabile în diferite materii. În fine, naționalismul, uneori excesiv, al statelor membre, a exclus din câmpul de aplicare al Regulamentului unele domenii, cum ar fi fiscalitatea succesorală, ceea ce a lăsat la latitudinea legii naționale aspecte esențiale care țin de realizarea drepturilor succesoriale.

Această complexitate profundă face imperios necesară conștientizarea, de către cetățean, a utilității instituției **avocatului de familie**, adică acel profesionist al dreptului care, în mod constant, în deplină confidențialitate, și pornind numai de la interesul pe termen lung al clientului, să consilieze fiecare familie și pe fiecare particular despre cum să-și organizeze mai bine situația juridică. De la naștere, la cetățenia copiilor, la căsătorie, asigurări sociale, dreptul muncii, sănătate, călătorii, comunicații, dreptul proprietății intelectuale, dreptul afacerilor, până la succesiuni, dreptul european are ceva de spus. Efectul său este întotdeauna pozitiv, deoarece pornește de la autonomia părții, de la dreptul ei de a beneficia de un spațiu al libertății, siguranței și justiției. Dar, dacă nu este înțeles, particularii nu îl pot aplica, iar ignoranța naște dificultăți, nesiguranță, tristețe. Avocatul de familie poate fi nu numai un consilier și confident, ci și un educator al cetățeanului despre drepturile și libertățile lui, despre oportunitățile pe care le poate folosi cu ajutorul dreptului.

Regulamentul de față, ca și toate celelalte instrumente europene, lasă părților o mare libertate, plecând de la premisa că numai persoanele implicate într-o problemă juridică știu cel mai bine ce drept ar

trebuie să se aplice acesteia și cum să-și organizeze raporturile juridice. Ideea este ca, alegând de la început anumite reguli clare și predefinite, să se elimine posibilitatea litigiilor mai târziu. Această tehnică ne duce cu gândul la importanța **dreptului preventiv**, la activitatea **notarilor**, adică a acelor profesioniști care pot transforma dorințele și înțelegerile părților în instrumente cu valoare autentică. În calitate de avocat, cred că nu există o incompatibilitate dintre cele două profesii. Din contră, ele sunt perfect compatibile. Avocatul este dedicat clientului său, îl sfătuiește și îl ajută în negociere sau în luarea unor decizii pornind numai de la interesul clientului. Notarul este un profesionist neutru. El comunică celor ce vin în fața lui drepturile și obligațiile lor, și efectele pe care decizia lor le poate avea ulterior. El se asigură că înțelegerile sau deciziile luate sunt legale, îmbrăcate într-o formă juridică valabilă, și înregistrează consimțământul acestora. Prin aceasta, el contribuie la pacea socială și la evitarea conflictelor ulterioare.

Apreciez că regulamentul este unul revoluționar, mai întâi prin complexitatea sa, demonstrată mai sus, și apoi prin normele pe care el le impune. Dintre toate, **principiul universalității competenței și legii aplicabile** este cel mai important. Dacă universalitatea legii aplicabile succesiunii nu este nouă sistemului român de drept, fiind introdusă prin **Noul Cod Civil**, cea a competenței este revoluționară, deoarece Codul de Procedură Civilă păstrase competența exclusivă a statului unde se aflau bunurile imobile.

Nu se poate sublinia îndeajuns faptul că în prezent, în materie succesorală **instanțele statului membru competent vor dezbate succesiunea și privitor la imobilele din alt stat membru, aplicând *lex successionis***! Este o schimbare majoră de paradigmă, care dă loc unor rezultate foarte interesante pentru juriști.

Mai revoluționară însă este gândirea din spatele acestei schimbări de paradigmă: **concurența legislațiilor succesoriale naționale**. Prin aceasta înțelegem că, dacă până acum fiecare legislație succesorală națională era o „grădină zidită” din care omul putea ieși greu, și cu multe sacrificii și incompatibilități juridice, în prezent orice persoană aflată într-o situație în care există mai multe *legi concurente* va putea, rațional și premeditat, *aționând strict în interesul propriu*, să le pună efectiv în concurență și **să o aleagă pe aceea care îi satisface mai bine propriile interese, idealuri și dorințe**. Exemplul cel mai evident este cel privind **rezerva succesorală**. Persoana care are reședința obișnuită ori cetățenia unui stat fără rezervă succesorală și a altui stat cu rezervă succesorală va putea opta pentru legea celui fără rezervă

succesorală, urmărind astfel să-și realizeze dorința de a oferi întreaga lui avere unui terț pe care îl apreciază.

Ca și în alte materii, dreptul european ridică libertatea de alegere, libertatea individuală, la rang de principiu și pune în concurență statele pentru a garanta cea mai mare flexibilitate în domeniul privat tuturor celor care au legătură cu sistemul lor de drept.

Printre alte aspecte revoluționare (deși mai minore) atrag atenția asupra unor chestiuni procedurale, cum ar fi posibilitatea exercitării de la distanță a opțiunii succesorală. Pe scurt, aceasta presupune că persoana având reședință obișnuită în statul membru A, în care opțiunea succesorală se poate exercita în fața unei instituții abilitate (instanță, notar), poate să-și exercite acolo opțiunea succesorală cu privire la succesiunea unui defunct cu ultima reședință obișnuită în statul membru B, evitând astfel o deplasare costisitoare, **dacă** are grijă să respecte termenele și condițiile, și să comunice corect această opțiune către autoritatea competentă din statul membru B¹.

Structura Regulamentului este următoarea:

Capitolul I este dedicat definițiilor și domeniului de aplicare (art. 1-3), care este foarte strict delimitat, fiind excluse atât chestiuni reglementate de alte norme europene (cum ar fi obligațiile de întreținere), cât și probleme lăsate în competența legiuitorului național (cum ar fi statutul persoanelor fizice și relațiile de familie și cele comparabile).

Capitolul II este dedicat competenței internaționale (art. 4-19) în materia succesiunilor. Regulamentul abordează binomul competență-lege aplicabilă ca fiind interdependent, stabilind în principal o competență generală a instanțelor statului membru în care defunctul își avea **reședința obișnuită** la momentul decesului, și un set de competențe subsidiare, dintre care o variantă presupune trimiterea cauzei către instanțele statului pentru a cărui lege a optat defunctul ca *lex successionis*. Se remarcă dorința legiuitorului de a asigura, pe cât posibil, **coerența dintre instanța competentă și legea aplicabilă**. Această competență funcționează **și în raport cu statele terțe**. Prin Regulament, Uniunea Europeană oferă competență instanțelor sale și atunci când defunctul nu avea la data decesului reședința obișnuită într-un stat membru, dar ori avea cetățenia statului membru respectiv,

¹ I.-L. Vlad, „Regulamentul 650/2012: Revoluția succesiunilor?” disponibil la <http://www.juridice.ro/395852/regulamentul-6502012-revolutia-succesiunilor.html>, 17 august 2015.